

Utbildningsutskottets betänkande 2018/19:UbU2

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar anslag för 2019 inom utgiftsområde 15 Studiestöd i enlighet med ett förslag som lagts fram gemensamt av Moderaterna och Kristdemokraterna och som är baserat på partiernas motioner för utgiftsområdet. De föreslagna anslagen uppgår till totalt 24 731 156 000 kronor för 2019. Regeringens förslag tillstyrks i de delar som inte mött invändningar i de motioner som delvis tillstyrks av utskottet. Därmed avstyrker utskottet Sverigedemokraternas, Centerpartiets och Liberalernas alternativa budgetförslag. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till bemyndiganden om ekonomiska åtaganden m.m.

Samtliga övriga motionsförslag som behandlas i betänkandet avstyrks.

Företrädarna för Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet avstår från ställningstagande och redovisar i stället sina överväganden i särskilda yttranden.

Utskottet föreslår att ärendet avgörs trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det behandlas.

Behandlade förslag

Proposition 2018/19:1 inom utgiftsområde 15 Studiestöd.

Elva yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/19.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Budgetprocessen i riksdagen	5
Betänkandets disposition	6
Utgiftsområdets omfattning.....	6
Propositionens huvudsakliga innehåll	7
Utskottets överväganden.....	8
Anslag inom utgiftsområde 15	8
Propositionen – Anslag och bemyndiganden för studiestödet	11
1:1 Studiehjälp.....	11
1:2 Studiemedel.....	12
1:3 Avsättning för kreditförluster	14
1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor	16
1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål.....	19
1:7 Studiestartsstöd.....	19
1:8 Centrala studiestödsnämnden	20
Lån i Riksgäldskontoret.....	20
1:9 Överklagandenämnden för studiestöd	20
Motionerna	21
Särskilda yttranden	27
1. Anslag inom utgiftsområde 15 (S, V, MP)	27
2. Anslag inom utgiftsområde 15 (SD).....	29
3. Anslag inom utgiftsområde 15 (C)	31
4. Anslag inom utgiftsområde 15 (L)	33
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	35
Propositionen	35
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19	35
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag	37
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens och motionärernas förslag till beställningsbemyndiganden.....	38
<i>Bilaga 4</i>	
Utskottets anslagsförslag	39

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Anslag inom utgiftsområde 15

a) Anslagen för 2019

Riksdagen anvisar, med de anslagsvillkor utskottet anger, anslagen för 2019 inom utgiftsområde 15 enligt utskottets förslag i bilaga 4.

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2018/19:1 utgiftsområde 15 punkt 2 och motionerna

2018/19:2886 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 1 och

2018/19:2933 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkandena 1–3 och 5 samt avslår motionerna

2018/19:2374 av Patrick Reslow m.fl. (SD),

2018/19:2636 av Fredrik Christensson m.fl. (C),

2018/19:2886 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 3,

2018/19:2933 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkandena 4 och 7 samt

2018/19:2960 av Roger Haddad m.fl. (L).

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att

1. under 2019 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 228 700 000 000 kronor,

2. under 2019 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst det belopp och inom den tidsperiod som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2018/19:1 utgiftsområde 15 punkterna 1 och 3.

Utskottet föreslår att ärendet avgörs trots att det har varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det behandlas.

Stockholm den 17 december 2018

På utbildningsutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S)*, Roger Haddad (L)*, Erik Bengtzboe (M), Patrick Reslow (SD)*, Daniel Riazat (V)*, Marie-Louise Hänel Sandström (M), Robert Stenkvis (SD)*, Gunilla Svantorp (S)*, Jimmy Loord (KD), Tomas Kronståhl (S)*, Michael Rubbestad (SD)*, Annika Hirvonen Falk (MP)*, Juno Blom (L)*, Linus Sköld (S)*, Noria Manouchi (M), Ulrika Heie (C)* och Marie Axelsson (S)*.

* Avstår från ställningstagande, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlas regeringens budgetproposition 2018/19:1 i de delar som gäller utgiftsområde 15 Studiestöd och ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2018/19. Regeringens förslag till riksdagsbeslut och motionsförslagen finns i bilaga 1.

I bilaga 2 och 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2019 och beställningsbemyndiganden samt de avvikelser från dessa som Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna föreslår i sina anslagsmotioner. I bilaga 4 finns utskottets anslagsförslag.

I budgetpropositionen anförts att särskilda principer har tillämpats vid utformningen av propositionen med anledning av att den har beslutats av en övergångsregering (prop. 2018/19:1 utg.omr. 15 s. 9). Utgångspunkten för förslagen i propositionen har varit den budget som riksdagen har beslutat för 2018 efter förslag i budgetpropositionen för 2018. Vidare har vissa generella justeringar av anslagen gjorts i enlighet med vad som redovisas i propositionen. Regeringen har avstått från att redovisa den framtida politiska inriktningen för utgiftsområdet.

Företrädare för Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet), Skolverket och Centrala studiestödsnämnden lämnade den 11 december 2018 information inför beredningen av förslagen i propositionen och motionerna.

Ledamöter från Moderaterna och Kristdemokraterna har under beredningen av ärendet justerat sina yrkanden enligt vad som framgår av utskottets förslag till riksdagsbeslut.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom *ett* beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Riksdagen har, med bifall till en reservation från Moderaterna och Kristdemokraterna, den 12 december 2018 bestämt utgiftsramen för utgiftsområde 15 Studiestöd för 2019 till 24 731 156 000 kronor (prop. 2018/19:1, bet. 2018/19:FiU1, rskr. 2018/19:62). I detta ärende ska utbildningsutskottet föreslå för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag för utgiftsområdet ska göras genom *ett* beslut (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat. I propositionen lämnar regeringen en sådan redovisning. Mot bakgrund av de principer som tillämpats vid utformningen av propositionen med anledning av att den har beslutats av en övergångsregering har regeringen dock avstått från att redovisa sina slutsatser av de presenterade resultaten.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21). Av riktlinjerna framgår att riksdagen beställer och tar emot information om resultatet av statens verksamhet.

Utskottet har mot den bakgrunden gått igenom regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 15 i budgetpropositionen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att det inleds med en beskrivning av utgiftsområde 15 Studiestöd, och därefter behandlas utskottets ställningstagande till anslagen m.m. och motioner inom utgiftsområdet för 2019.

Utgiftsområdets omfattning

Utgiftsområde 15 omfattar utgifter för ekonomiskt stöd till enskilda under studier och utgifter för vissa studiesociala insatser. Även utgifter för hanteringen av studiestöden, som huvudsakligen sköts av Centrala studie-stödsnämnden (CSN), och ärendehantering inom Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) hör till utgiftsområdet.

Inom utgiftsområdet föreslås att medel ska anvisas för

- studiehjälp i form av studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg för studerande inom främst gymnasieskolan
- studiemedel i form av studiebidrag och tilläggsbidrag för studerande med barn
- statens utgifter för räntor för studielån tagna i Riksgäldskontoret
- inleverans av kapital till Riksgäldskontoret till följd av avskrivning av studielån som tagits före 2014 och avsättning för förväntade förluster på utlåning fr.o.m. 2014
- kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning och annan lärlingsliknande utbildning

- bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk
- bidrag till vissa studiesociala ändamål
- studiestartsstöd i form av stöd och tilläggsbidrag för studerande med barn
- administration av studiestöd
- administration av lån för körkortsutbildning
- administration av hemutrustningslån
- hantering av överklaganden vid ÖKS.

Vissa studiestöd är rättighetsstyrda, och anslagsbelastningen styrs därför till stor del av reglerna om lån och bidrag. Anslagsbelastningen är också beroende av antalet studerande i utbildningar som berättigar till studiestöd, de studerandes val att ansöka om studiestöd, räntekostnader för den totala studielåneskulden i Riksgäldskontoret och avsättning för förväntade förluster vid nyutlåning. Utgiften för vissa andra studiestöd begränsas av anvisade eller tilldelade medel och efterfrågan på dessa stöd.

Bestämmelserna som reglerar rätten till studie hjälp och studiemedel samt återbetalningen av studielån finns främst i studiestödslagen (1999:1395) och studiestödsförordningen (2000:655). Bestämmelser om studiestartsstöd finns främst i lagen (2017:527) om studiestartsstöd och i förordningen (2017:532) om studiestartsstöd.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnar regeringen förslag till nio anslag inom utgiftsområde 15 Studiestöd. För anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* föreslår regeringen att den ska bemyndigas att göra beställningar som medför behov av anslag under 2020. Regeringen föreslår dessutom att den ska bemyndigas att under 2019 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån.

Utskottets överväganden

Anslag inom utgiftsområde 15

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2019, med de anslagsvillkor utskottet anger, inom utgiftsområde 15 Studiestöd i enlighet med utskottets förslag. Motionsförslag från Moderaterna och Kristdemokraterna bifalls delvis. Riksdagen lämnar de bemyndiganden som regeringen har begärt.

Regeringens förslag till anslagsfördelning bifalls i de delar de inte avviker från Moderaternas och Kristdemokraternas gemensamma förslag. Övriga motionsförslag avslås.

Jämför särskilt yttrande 1 (S, V, MP), 2 (SD), 3 (C) och 4 (L).

Propositionen

Särskilda principer har tillämpats vid utformningen av budgetpropositionen med anledning av att den har beslutats av en övergångsregering. Bakgrunden till dessa principer redogörs närmare för i finansplanen (prop. 2018/19:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 1.1).

Utgångspunkten för förslagen i budgetpropositionen för 2019 har varit den budget som riksdagen har beslutat för 2018 efter förslag i budgeten för 2018. Vidare har följande generella justeringar gjorts för utgiftsområdena:

- Anslag som används för förvaltnings- och investeringsändamål har pris- och löneomräknats på sedvanligt sätt.
- Anslag som avser regelstyrda transfereringssystem har justerats utifrån ändrad makroekonomisk utveckling liksom ändrade volymer (t.ex. antal personer som omfattas).
- Anslag har justerats till följd av beslutade lagar och förordningar, internationella avtal, civilrättsligt bindande avtal eller EU-rättsakter.
- Anslag har justerats med anledning av att riksdagen beslutat om flyttar av ändamål och verksamheter mellan utgiftsområden.
- Anslag har justerats om det krävts för att nödvändiga samhällsfunktioner ska kunna upprätthållas.
- För att verksamheter som baseras på ett beställningsbemyndigande för kommande år ska ges förutsättningar att bedrivas i samma omfattning 2019–2021 har anslagsnivåerna för alla år justerats med hänsyn till nivån på beräknade infrianden av de ekonomiska åtagandena 2019.

De sedvanliga finansieringsprinciper som används vid beredningen av regeringens budgetförslag har i enlighet med ramverket för finanspolitiken

tillämpats även när budgetpropositionen tagits fram (skr. 2017/18:207, bet. 2017/18:FiU32, rskr. 2017/18:334).

Utöver förslag om anslag lämnar regeringen även nödvändiga förslag om beställningsbemyndiganden och andra finansiella befogenheter samt övriga förslag på finansmaktens område som kräver riksdagens ställningstagande inför det kommande budgetåret. Vid bedömningen av storleken på beställningsbemyndigandena har en prövning gjorts utifrån tidigare beslutade bemyndiganden och med hänsyn till de föreslagna anslagsnivåerna.

Endast sådana förändringar i förhållande till riksdagens ursprungliga budgetbeslut för 2018 som varit förenliga med vad som angetts ovan har föreslagits. Regeringens budgetförslag innebär i de allra flesta fall att den statliga verksamheten kan genomföras i samma omfattning som 2018. Vissa anslagsnivåer har blivit lägre än de beräkningar som regeringen tidigare redovisat för 2019, medan andra har blivit högre. Vid behov kan förslag till ändringar i budgeten lämnas under pågående budgetår.

Vilka konsekvenser för anslagsnivån som tillämpningen av principerna har fått redovisas under regeringens överväganden för respektive anslag. Tyngdpunkten i redovisningen är konsekvenserna för anslagsnivån 2019. I härledningstabellerna har det inte varit praktiskt möjligt att specificera nya beslut och överföringar på motsvarande sätt som gjordes i budgetpropositionen för 2018.

Regeringen redovisar på sedvanligt sätt beräkningar även för det andra och tredje tillkommande året efter budgetåret, dvs. för 2020 och 2021. Även dessa beräkningar baseras på de ovan angivna principerna. Regeringen har dock inte tillämpat principen om förlängning av anslagsnivån för 2018 för åren efter budgetåret när det gäller reformer för vilka ett slutdatum angetts. För 2020 har reformer som planerats upphöra helt 2019 eller 2020 tagits bort från beräknade anslagsnivåer. På motsvarande sätt har reformer som planerats upphöra helt 2021 tagits bort från beräknade anslagsnivåer fr.o.m. det året.

De redovisade beräkningarna för 2020 och 2021 görs för att det ska vara möjligt att härleda de föreslagna preliminära utgiftsramarna för 2020 och 2021 till anslagen. Med hänsyn till att propositionen lämnas av en övergångsregering är de förutsättningar som dessa beräkningar bygger på mycket osäkra. Informationsvärdet av beräkningarna är därför begränsat.

I enlighet med kraven i budgetlagen (2011:203) lämnar regeringen i budgetpropositionen en resultatredovisning i förhållande till de av riksdagen beslutade målen. Mot bakgrund av de ovan angivna principerna har regeringen dock avstått från att redovisa sina slutsatser av de presenterade resultaten. Regeringen har även avstått från att redovisa den framtida politiska inriktningen för utgiftsområdet. Vad som ska gälla för 2019 framgår av förslagen om anslag och övriga finansiella befogenheter samt av de ändamål som är kopplade till dessa.

Regeringen har i budgetpropositionen föreslagit nio anslag inom utgiftsområde 15 Studiestöd för 2019 (punkt 2 i propositionen). Förslaget finns i betänkandets bilaga 2. Regeringen har också lämnat förslag om

bemyndiganden i punkterna 1 och 3 i propositionen. Förslagen finns i betänkandets bilaga 1.

Motionerna

Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna har i sina motioner för vissa anslag föreslagit alternativ till regeringens förslag. En sammanställning av partiernas alternativa förslag till anslag inom utgiftsområde 15 Studiestöd finns i betänkandets bilaga 2.

Utskottets ställningstagande

Särskilda principer har tillämpats vid utformningen av budgetpropositionen för 2019 med anledning av att den har beslutats av en övergångsregering. Utgångspunkten för förslagen har följaktligen varit den budget som riksdagen beslutade för 2018. Att en övergångsregering är bunden av vissa principer fråntar dock inte riksdagen vare sig rätten eller ansvaret att besluta om statens budget. Våra grundlagar är tydliga om var finansmakten vilar. Det är riksdagen som har befogenheten att besluta om skatter och statens utgifter. Utskottet konstaterar att vissa partier trots detta valt att avstå från att lägga fram egna budgetförslag till riksdagen i årets budgetprocess.

Sverige kan dock inte vänta på reformer. Vi behöver stärka svensk ekonomi, jobbskapande och grundfunktioner i samhället. Utskottet har, som framgår nedan, en annan uppfattning när det gäller anslagsramen för utgiftsområdet, politikens inriktning och fördelningen av anslagen inom utgiftsområdet än den som återges i budgetpropositionen för 2019.

Studiestödet, både bidrags- och lånedelen, är viktigt för en ändamålsenlig utbildningspolitik. Studiestödet ska minska ekonomiska hinder för personer som vill börja studera och därmed bidra till att fler väljer att utbilda sig. Studiestödet ska också utjämna skillnader mellan enskilda och grupper i befolkningen genom att ge goda förutsättningar för alla att studera och bidra till en god samhällsutveckling.

För att stimulera omställning och kompetensutveckling genom hela arbetslivet behöver också staten leva upp till sin del av ansvaret genom att skapa reella förutsättningar för arbetstagarna att fylla på, byta ut och fördjupa sin kunskap och kompetens. Utskottet säkerställer att det finns medel för den planerade utbyggnaden av platser inom regionalt yrkesinriktad vuxenutbildning och yrkeshögskolan i studiemedelssystemet. Utskottet minskar anslagen till studiestartsstödet och regeringens utbildningskontrakt, som utskottet anser är ineffektiva.

Riksdagen beslutade den 12 december 2018 att fastställa utgiftstak, utgiftsramar och inkomster på statens budget enligt ett förslag som lagts fram i en reservation från Moderaterna och Kristdemokraterna. För utgiftsområde 15 Studiestöd innebär det att ramen för 2019 är fastställd till 24 731 156 000 kronor (bet. 2018/19:FiU1 res. 5, rskr. 2018/19:62).

Riksdagens beslut om utgiftsram för utgiftsområde 15 innebär att utbildningsutskottets förslag om anslag för 2019 sammantaget måste hålla sig inom den nu fastställda ramen.

Utskottet kan konstatera att förslaget i budgetpropositionen om anslagsfördelningen inom utgiftsområdet innebär att ramen överskrids med sammanlagt 291 800 000 kronor. Det är emellertid möjligt för utskottets ledamöter att under ärendets beredning lägga fram reviderade förslag om anslag som utgår från propositionen eller motionsförslaget men som sammantaget håller sig inom den beslutade ramen. Ett förslag om anslagsfördelning som utgår från vissa motioner och propositionen har lagts fram av ledamöterna från Moderaterna och Kristdemokraterna.

Som framgår av utskottets förslag till riksdagsbeslut tillstyrker utskottet delvis motionerna 2018/19:2886 yrkande 1 och 2018/19:2933 yrkandena 1–3 och 5. Dessa motioner är från Moderaterna och Kristdemokraterna. Utskottet avstyrker övriga motioner som rör anslagen. Utskottet tillstyrker delvis propositionens punkt 2 som rör anslagen i propositionen och tillstyrker punkterna 1 och 3 som rör bemyndiganden i propositionen.

Det ovanstående innebär att regeringens förslag tillstyrks i de delar som inte mött invändningar i de motioner som delvis tillstyrks av utskottet.

Utskottets förslag till anslag för budgetåret 2019 inom utgiftsområde 15 återfinns i betänkandets bilaga 4.

Nedan redogörs närmare för innehållet i propositionen och motionerna samt för utskottets ändringar i förhållande till regeringens förslag och för anslagsvillkor.

Propositionen – Anslag och bemyndiganden för studiestödet

1:1 Studiehjälp

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 4 267 138 000 kronor till anslaget 1:1 *Studiehjälp* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 4 340 716 000 kronor respektive 4 455 464 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för studiehjälp i form av studiebidrag, extra tillägg och inackorderingstillägg enligt studiestödslagen (1999:1395). Anslaget får användas för utgifter för ersättning till svenska elever utomlands för vissa resor. Anslaget får användas för utgifter för kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning och annan lärlingsliknande utbildning.

Regeringens överväganden

Anslagsförändringar till följd av beslutade lagar och förordningar

Regeringen anför att de principer som tillämpats vid utformningen av budgetpropositionen innebär för nedan nämnda satsningar att tidigare beräknade anslagsförändringar kvarstår till följd av beslutade lagar och förordningar.

Regeringen föreslår med anledning av den extra ändringsbudget med förslag om en ny möjlighet till uppehållstillstånd för vissa ensamkommande unga som riksdagen beslutat om (prop. 2017/18:252, bet. 2017/18:FiU49, rskr. 2017/18:358) att anslaget ökas med 31 miljoner kronor 2019 och beräknar att anslaget ökas med 2 miljoner kronor 2020.

Riksdagen har beslutat att studiebidraget inom studiehjälpen höjs fr.o.m. den 1 mars 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 15, bet. 2017/18:UbU2, rskr. 2017/18:122). Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 104,8 miljoner kronor 2019 och beräknar att anslaget ökas med 107,8 miljoner kronor 2020 respektive 2021.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Drygt 98 procent av de elever som avslutar grundskolans årskurs 9 påbörjar gymnasieskolan samma år. Andelen är ungefär lika stor för kvinnor som för män. Ytterligare ett antal påbörjar gymnasiestudier nästföljande år. Utgifterna för studie hjälp är därför främst beroende av hur befolkningen utvecklats i åldern 16–20 år. Befolkningsframskrivningar från Statistiska centralbyrån visar att antalet ungdomar i aktuella åldrar kommer att öka under hela prognosperioden.

Mot denna bakgrund bedöms utgifterna för studiebidraget, inackorderings-tillägget och det extra tillägget öka med 40 miljoner kronor under 2019. Åren 2020 och 2021 beräknas utgifterna öka med 139 miljoner kronor respektive 256 miljoner kronor jämfört med vad som har anvisats för 2018.

1:2 Studiemedel

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 16 867 156 000 kronor till anslaget 1:2 *Studiemedel* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 17 085 109 000 kronor respektive 17 573 837 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för studiemedel i form av studiebidrag och tilläggsbidrag enligt studiestödslagen (1999:1395). Anslaget får användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift för studiebidrag enligt lagen

(1998:676) om statlig ålderspensionsavgift. Anslaget får användas för utgifter för retroaktiva utbetalningar av vissa former av studiestöd som upphört.

Regeringens överväganden

Anslagsförändringar till följd av beslutade lagar och förordningar

Regeringen anför att de principer som tillämpats vid utformningen av budgetpropositionen innebär för nedan nämnda satsningar att tidigare beräknade anslagsförändringar kvarstår till följd av beslutade lagar och förordningar.

Regeringen föreslår med anledning av den extra ändringsbudget med förslag om en ny möjlighet till uppehållstillstånd för vissa ensamkommande unga som riksdagen beslutat om (prop. 2017/18:252, bet. 2017/18:FiU49, rskr. 2017/18:358) att anslaget ökas med 287 miljoner kronor 2019 och beräknar att anslaget ökas med 207 miljoner kronor 2020.

Regeringen föreslår att anslaget ökas med 546 miljoner kronor 2019 och beräknar att anslaget ökas med 546 miljoner kronor 2020 respektive 2021 med anledning av riksdagens beslut om att höja studiemedlens totalbelopp fr.o.m. den 1 juli 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 15, bet. 2017/18:UbU2, rskr. 2017/18:122).

Enligt studiestödsförordningen (2000:655) kan den högre bidragsnivån inom studiemedlen sedan den 1 juli 2018 lämnas till vissa ungdomar i åldern 20–24 år som studerar eller har studerat på introduktionsprogram i gymnasieskolan. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 49,2 miljoner kronor 2019 och beräknar att anslaget ökas med 49,2 miljoner kronor 2020 respektive 2021.

Ungdomar som inte har fullföljt en gymnasieutbildning får enligt förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser behålla den lägre nivån på utvecklingsersättningen även efter den 1 juli det år den unga personen fyller 20 år. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 1,8 miljoner kronor 2019 och beräknar att anslaget ökas med 3,1 miljoner kronor 2020 respektive 2021.

Förordningen (2015:503) om särskilt anställningsstöd, som reglerar traineejobben, har upphävts den 1 maj 2018 (enligt 3 kap. 1 § studiestödsförordningen [2000:655] och bilagan till förordningen får studiemedel lämnas till utbildning enligt förordningen [2015:504] om statsbidrag för utbildning som kombineras med traineejobb eller annat arbete). Regeringen föreslår att anslaget minskar med 7,6 miljoner kronor 2019 och beräknar att anslaget minskar med 7,6 miljoner kronor 2020 respektive 2021.

Väsentliga förändringar i förhållande till den tidigare beräknade nivån för 2019 i budgetpropositionen för 2018

Regeringen anför att de principer som tillämpats vid utformningen av budgetpropositionen innebär att en tidigare beräknad ökning av anslaget vad avser regeringens utbyggnad av utbildningsplatser uteblir och att anslaget i stället minskar enligt nedan.

- Regionalt yrkesinriktad vuxenutbildning: Regeringen föreslår, jämfört med det beräknade beloppet i budgetpropositionen för 2018, att anslaget minskas med 96,5 miljoner kronor 2019 och beräknar att det minskar med 142,7 miljoner kronor 2020 och med 161,5 miljoner kronor 2021.
- Yrkeshögskola: Regeringen föreslår, jämfört med det beräknade beloppet i budgetpropositionen för 2018, att anslaget minskas med 158,9 miljoner kronor 2019 och beräknar att det minskar med 346,6 miljoner kronor 2020 och med 480,4 miljoner kronor 2021.
Folkhögskola: Regeringen föreslår, jämfört med det beräknade beloppet i budgetpropositionen för 2018, att anslaget minskas med 13,3 miljoner kronor 2019 och beräknar att det minskar med 18,5 miljoner kronor 2020 och med 25 miljoner kronor 2021.
- Universitet och högskola: Regeringen föreslår, jämfört med det beräknade beloppet i budgetpropositionen för 2018, att anslaget minskas med 88 miljoner kronor 2019 och beräknar att det minskar med 155 miljoner kronor 2020 och med 169,4 miljoner kronor 2021.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

Jämfört med de makroantaganden som låg till grund för beräkningen av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2018 bedöms anslagsbelastningen öka med 393 miljoner kronor 2019.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Utgiftsnivån bedöms minska med 618 miljoner kronor 2019 jämfört med 2018. Jämfört med de antaganden om antalet studiemedelstagare under 2018 som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2018 bedöms antalet studiemedelstagare ha minskat.

Anslagsförändringar på grund av övriga skäl

Regleringsbeloppet när det gäller den statliga ålderspensionsavgiften blir ca –355 miljoner kronor, jämfört med ca –213 miljoner kronor för 2018. Regleringsbeloppet fastställs av Pensionsmyndigheten och utgör skillnaden mellan den löpande inbetalda preliminära avgiften och den statliga ålderspensionsavgiften.

1:3 Avsättning för kreditförluster

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 844 552 000 kronor till anslaget 1:3 *Avsättning för kreditförluster* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 1 897 478 000 kronor respektive 1 936 536 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för avsättning till kreditreserv för utgifter för konstaterade förluster på utlåning t.o.m. 2013 samt för förväntade förluster på nyutlåning fr.o.m. 2014 enligt studiestödslagen (1999:1395). Anslaget får även användas för avsättning till kreditreserv för att täcka kostnader för nedskrivning och inlösen av vissa studielån med statlig kreditgaranti samt för avskrivning av återkrav som avser lån.

Regeringens överväganden

Anslagsförändringar till följd av beslutade lagar och förordningar

Regeringen anför att de principer som tillämpats vid utformningen av budgetpropositionen innebär för nedan nämnda satsningar att tidigare beräknade anslagsförändringar kvarstår till följd av beslutade lagar och förordningar.

Regeringen föreslår med anledning av den extra ändringsbudget med förslag om en ny möjlighet till uppehållstillstånd för vissa ensamkommande unga som riksdagen beslutat om (prop. 2017/18:252, bet. 2017/18:FiU49, rskr. 2017/18:358) att anslaget ökas med 19 miljoner kronor 2019 och beräknar att anslaget ökas med 13 miljoner kronor 2020.

Enligt studiestödsförordningen (2000:655) kan den högre bidragsnivån inom studiemedlen sedan den 1 juli 2018 lämnas till vissa ungdomar i åldern 20–24 år som studerar eller har studerat på introduktionsprogram i gymnasieskolan. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 0,7 miljoner kronor 2019 och beräknar att anslaget ökas med 0,7 miljoner kronor 2020 respektive 2021.

Ungdomar som inte har fullföljt en gymnasieutbildning får enligt förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser behålla den lägre nivån på utvecklingsersättningen även efter den 1 juli det år den unga personen fyller 20 år. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 20 000 kronor 2019 och beräknar att anslaget ökas med 30 000 kronor 2020 respektive 2021.

Förordningen (2015:503) om särskilt anställningsstöd, som reglerar traineejobben, har upphävts den 1 maj 2018 (enligt 3 kap. 1 § studiestödsförordningen [2000:655] och bilagan till förordningen får studiemedel lämnas till utbildning enligt förordningen [2015:504] om statsbidrag för utbildning som kombineras med traineejobb eller annat arbete). Regeringen föreslår att anslaget minskas med 0,6 miljoner kronor 2019 och beräknar att anslaget minskar med 0,6 miljoner kronor 2020 respektive 2021.

Väsentliga förändringar i förhållande till den tidigare beräknade nivån för 2019 i budgetpropositionen för 2018

Regeringen anför att de principer som tillämpats vid utformningen budgetpropositionen innebär att tidigare beräknad ökning av anslaget vad avser regeringens utbyggnad av utbildningsplatser i stället uteblir och minskar enligt nedan.

- Regionalt yrkesinriktad vuxenutbildning: Regeringen föreslår, jämfört med det beräknade beloppet i budgetpropositionen för 2018, att anslaget minskas med 12,8 miljoner kronor 2019 och beräknar att det minskar med 15,5 miljoner kronor 2020 och med 16,7 miljoner kronor 2021.
- Yrkeshögskola: Regeringen föreslår, jämfört med det beräknade beloppet i budgetpropositionen för 2018, att anslaget minskas med 15,8 miljoner kronor 2019 och beräknar att det minskar med 34,3 miljoner kronor 2020 och med 47,6 miljoner kronor 2021.
- Folkhögskola: Regeringen föreslår, jämfört med det beräknade beloppet i budgetpropositionen för 2018, att anslaget minskas med 1 miljoner kronor 2019 och beräknar att det minskar med 1,4 miljoner kronor 2020 och med 1,7 miljoner kronor 2021.
- Universitet och högskola: Regeringen föreslår, jämfört med det beräknade beloppet i budgetpropositionen för 2018, att anslaget minskas med 20,8 miljoner kronor 2019 och beräknar att det minskar med 42,9 miljoner kronor 2020 och med 57,6 miljoner kronor 2021.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

De makroekonomiska förutsättningar som påverkar utgifterna på anslaget är främst prisbasbeloppet men även i viss mån nivån på upplåningsräntan i Riksgäldskontoret.

Jämfört med de makroantaganden som låg till grund för beräkningen av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2018 bedöms anslagsbelastningen öka med 32 miljoner kronor 2019.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Anslaget påverkas av förändrade volymer av utlånade medel och av förändringar i förlustavskrivningar på lån som är tagna före 2014.

Jämfört med de antaganden om volymer som låg till grund för beräkningen av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2018 bedöms anslagsbelastningen minska med 85 miljoner kronor 2019.

1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 148 949 000 kronor till anslaget 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsräntor* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 211 463 000 kronor respektive 382 945 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för statens utgifter avseende nedsättning av studiemedelsräntor, för ränteutgifter på lån för återkrav av studiemedel och för

avgifter till Riksgäldskontoret för studielån upplånade efter 1988 enligt studiestödslagen (1973:349), studiestödslagen (1999:1395) och lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa.

Regeringens överväganden

Anslagsförändringar till följd av beslutade lagar och förordningar

Regeringen anför att de principer som tillämpats vid utformningen av budgetpropositionen innebär för nedan nämnda satsningar att tidigare beräknade anslagsförändringar kvarstår till följd av beslutade lagar och förordningar.

Enligt studiestödsförordningen (2000:655) kan den högre bidragsnivån inom studiemedlen sedan den 1 juli 2018 lämnas till vissa ungdomar i åldern 20–24 år som studerar eller har studerat på introduktionsprogram i gymnasieskolan. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 0,1 miljoner kronor 2019 och beräknar att anslaget ökas med 0,1 miljoner kronor 2020 respektive 2021.

Ungdomar som inte har fullföljt en gymnasieutbildning får enligt förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser behålla den lägre nivån på utvecklingsersättningen även efter den 1 juli det år den unga personen fyller 20 år. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 10 000 kronor 2019 och beräknar att anslaget ökas med 40 000 kronor 2020 respektive 2021.

Förordningen (2015:503) om särskilt anställningsstöd, som reglerar traineejobben, har upphävts den 1 maj 2018 (enligt 3 kap. 1 § studiestödsförordningen [2000:655] och bilagan till förordningen får studiemedel lämnas till utbildning enligt förordningen [2015:504] om statsbidrag för utbildning som kombineras med traineejobb eller annat arbete). Regeringen föreslår att anslaget minskas med 30 000 kronor 2019 och beräknar att anslaget minskas med 30 000 kronor 2020 respektive 2021.

Väsentliga förändringar i förhållande till den tidigare beräknade nivån för 2019 i budgetpropositionen för 2018

Regeringen anför att de principer som tillämpats vid utformningen av budgetpropositionen innebär att tidigare beräknad ökning av anslaget vad avser regeringens utbyggnad av utbildningsplatser i stället uteblir och minskar enligt nedan.

- Regionalt yrkesinriktad vuxenutbildning: Regeringen föreslår, jämfört med det beräknade beloppet i budgetpropositionen för 2018, att anslaget minskas med 2,9 miljoner kronor 2019 och beräknar att det minskas med 11,9 miljoner kronor 2020 och med 15,2 miljoner kronor 2021.
- Yrkehögskola: Regeringen föreslår, jämfört med det beräknade beloppet i budgetpropositionen för 2018, att anslaget minskas med 0,3 miljoner kronor 2019 och beräknar att det minskar med 1,8 miljoner kronor 2020 och med 5,6 miljoner kronor 2021.

- Folkhögskola: Regeringen föreslår, jämfört med det beräknade beloppet i budgetpropositionen för 2018, att anslaget minskas med 0,2 miljoner kronor 2019 och beräknar att det minskar med 0,8 miljoner kronor 2020 och med 0,2 miljoner kronor 2021.
- Universitet och högskola: Regeringen föreslår, jämfört med det beräknade beloppet i budgetpropositionen för 2018, att anslaget minskas med 0,5 miljoner kronor 2019 och beräknar att det minskar med 2,3 miljoner kronor 2020 och med 3,8 miljoner kronor 2021.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

De makroekonomiska förutsättningar som påverkar statens utgifter för studiemedelsräntor är nivån på upplåningsräntan i Riksgäldskontoret och prisbasbeloppet.

Jämfört med de makroantaganden som låg till grund för beräkningen av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2018 bedöms anslagsbelastningen minska med 73 miljoner kronor 2019.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Anslaget påverkas av förändrade volymer av utlånade medel. Jämfört med de antaganden om volymer som låg till grund för beräkningen av anslagsnivån i budgetpropositionen 2018 bedöms anslagsbelastningen öka med 81 miljoner kronor 2019.

1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 62 150 000 kronor till anslaget *1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 62 150 000 kronor respektive 62 150 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (Rg-bidrag).

Anslaget får även användas för utgifter för bidrag till kursdeltagare i teckenspråksutbildning för föräldrar till barn som för kommunikation är beroende av teckenspråk (TUFF).

Anslaget får användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift för bidrag till kursdeltagare i TUFF-utbildning.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till anordnare av TUFF-utbildning.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar inga överväganden under detta anslag utöver förslag om anslagsnivå.

1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 29 000 000 kronor till anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 27 000 000 kronor respektive 27 000 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för produktion och distribution av kurslitteratur för högskolestuderande personer som har en funktionsnedsättning i form av läsnedsättning och för utvecklingsprojekt i syfte att effektivisera verksamheten.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar inga överväganden under detta anslag utöver förslag om anslagsnivå.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 för anslaget 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 000 000 kronor 2020. Regeringen anger som skäl för sitt förslag att Myndigheten för tillgängliga medier ansvarar för produktion av studielitteratur för högskolestuderande personer som har en funktionsnedsättning i form av läsnedsättning. Produktionen sker i form av beställningar under 2019 som innebär utgifter följande budgetår.

1:7 Studiestartsstöd

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 909 000 000 kronor till anslaget 1:7 *Studiestartsstöd* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 909 000 000 kronor respektive 909 000 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för studiestartsstöd och tilläggsbidrag.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar inga överväganden under detta anslag utöver förslag om anslagsnivå.

1:8 Centrala studiestödsnämnden

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 880 340 000 kronor till anslaget 1:8 *Centrala studiestödsnämnden* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 893 061 000 kronor respektive 904 649 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för Centrala studiestödsnämndens förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar inga överväganden under detta anslag utöver förslag om anslagsnivå.

Lån i Riksgäldskontoret

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 228 700 000 000 kronor.

Regeringen anger som skäl för förslaget att den totala skulden för studielån hos Riksgäldskontoret beräknas uppgå till 221 749 miljoner kronor vid utgången av 2018. Nettoupplåningen för 2019 beräknas till omkring 6 000 miljoner kronor, beslut av återkravskapital till 240 miljoner kronor, avskrivningar till 668 miljoner kronor och konvertering av äldre lån till lån upptagna i Riksgäldskontoret till 0,8 miljoner kronor.

1:9 Överklagandenämnden för studiestöd

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 14 671 000 kronor till anslaget 1:8 *Överklagandenämnden för studiestöd* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 14 865 000 kronor respektive 15 030 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för Överklagandenämnden för studiestöds förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar inga överväganden under detta anslag utöver förslag om anslagsnivå.

Motionerna

Moderaterna

I kommittémotion 2018/19:2933 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 1 föreslås en minskning av anslaget 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsräntor* med 3 500 000 kronor och anslaget 1:7 *Studiestartsstöd* med 455 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Motionärerna föreslår även i förhållande till regeringens förslag ökning på anslagen 1:2 *Studiemedel* med 34 900 000 kronor och 1:3 *Avsättning för kreditförluster* med 49 800 000 kronor. Vidare föreslås att 20 000 000 kronor ska tillföras ett nytt anslag 99:1 *Betald polisutbildning*.

Motionärerna föreslår förändringar på anslagen 1:2 *Studiemedel*, 1:3 *Avsättning för kreditförluster* och 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsräntor* för att justera de anslagsförändringar som uppstått inom de nedan beskrivna områdena till följd av de särskilda budgetprinciper som gällt för utformningen av budgetpropositionen för 2019 (se yrkandena 2–4 nedan).

I yrkande 2 föreslår motionärerna att anslaget 1:2 *Studiemedel* ökas med 97 miljoner kronor 2019 och beräknar att det ökar med 143 miljoner kronor 2020 och 162 miljoner kronor 2021 för regionalt yrkesinriktad vuxenutbildning. Motionärerna föreslår att anslaget ökas med 159 miljoner kronor 2019 och beräknar att det ökar med 347 miljoner kronor 2020 och 480 miljoner kronor 2021 för yrkeshögskoleutbildningar. Vidare föreslås att anslaget ökas med 29 miljoner kronor 2019 och beräknas att det ökar med 59 miljoner kronor 2020 och 59 miljoner kronor 2021 för studiemedel för fler platser på lärar- och förskolläroinriktad utbildning. Anslaget föreslås öka med 88 miljoner kronor 2019 och beräknas öka med 155 miljoner kronor 2020 och 169 miljoner kronor 2021 för en utbyggnad av platser på högskolan. Anslaget föreslås minska med 338 miljoner kronor årligen 2019–2021 som en följd av Moderaternas förslag om att avskaffa regeringens utbildningskontrakt som motionärerna anser är ineffektiva (yrkande 2).

I yrkande 3 föreslår motionärerna att anslaget 1:3 *Avsättning för kreditförluster* ökas med 13 miljoner kronor 2019 och beräknar att det ökar med 16 miljoner kronor 2020 och 17 miljoner kronor 2021 för regionalt yrkesinriktad vuxenutbildning. Motionärerna föreslår att anslaget ökas med 16 miljoner kronor 2019 och beräknar att det ökar med 34 miljoner kronor 2020 och 48 miljoner kronor 2021 för yrkeshögskoleutbildningar. Vidare föreslår

motionärerna att anslaget ökas med 21 miljoner kronor 2019 och beräknar att det ökar med 43 miljoner kronor 2020 och 169 miljoner kronor 2021 för studiemedel för fler utbildningsplatser.

I yrkande 4 föreslår motionärerna att anslaget 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsröntor* minskas med 3 miljoner kronor 2019 och beräknar att det minskar med 12 miljoner kronor 2020 och 15 miljoner kronor 2021 för yrkesinriktad vuxenutbildning. Motionärerna beräknar att anslaget ökar med 2 miljoner kronor 2020 och 6 miljoner kronor 2021 för yrkeshögskoleutbildningar. Vidare föreslår motionärerna en minskning av anslaget med 1 miljon kronor 2019 och beräknar att det ska minska 2 miljoner kronor 2020 och 4 miljoner kronor 2021 för studiemedel för fler utbildningsplatser på högskolan.

I yrkande 5 föreslår motionärerna att anslaget 1:7 *Studiestartsstöd* ska minskas med 455 miljoner kronor 2019 och beräknar att det minskar med 909 miljoner kronor 2020 och 909 miljoner kronor 2021 som en följd av att Moderaterna finansierar andra prioriterade satsningar. Moderaternas förslag på arbetsmarknadsåtgärder för människor som står långt bort från arbetsmarknaden återfinns bl.a. inom utgiftsområde 14.

I yrkande 7 föreslår motionärerna att man ska ta fram nödvändig lagstiftning för att införa en betald polisutbildning under 2019 och avsätter för ändamålet 20 miljoner kronor 2019. Motionärerna framhåller att det kommer att behöva utbildas ett stort antal poliser under kommande år och att det inte räcker med att enbart utöka antalet utbildningsplatser för att klara detta.

Sverigedemokraterna

I kommittémotion 2018/19:2374 av Patrick Reslow m.fl. (SD) föreslås minskningar på anslaget 1:2 *Studiemedel* med 291 000 000 kronor samt anslaget 1:7 *Studiestartsstöd* med 909 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Vidare föreslås att medel ska tillföras följande nya anslag: 99:2 *Utbildningspott kompetensunderskott* med 100 000 000 kronor och 99:3 *Studieskulsavdrag lärare i glesbygd* 220 000 000 kronor.

Motionärerna framhåller att neddragningen på anslaget 1:2 är en följd av att Sverigedemokraterna inte genomför regeringens satsningar på att motivera personer till att söka utbildningsplatser på folkhögskolan samt ge stöd till introduktionsprogram riktade till en specifik grupp mottagare som enligt motionärerna inte är rättvist mot andra studerande.

När det gäller neddragningen av anslaget 1:7 anser motionärerna att studiestartsstödet innebär en ojämlig snedvridning av studiefinansieringen.

Det nya anslaget 99:2 *Utbildningspott kompetensunderskott* som föreslås uppgå till 200 miljoner kronor 2019 ska enligt motionärerna ge studenter incitament att vilja utbilda sig till bristyrken. Vidare ska det nya anslaget 99:3 *Studieskulsavdrag lärare i glesbygd* som föreslås uppgå till 220 miljoner kronor 2019 ge examinerade lärare som anställs i områden som

av EU är klassificerade som glesbygd möjlighet till avskrivningar av sin studieskuld.

Centerpartiet

I kommittémotion 2018/19:2636 av Fredrik Christensson m.fl. (C) föreslår motionärerna en minskning av anslaget 1:3 *Avsättning för kreditförluster* med 420 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Minskningen är en följd av Centerpartiets förslag om att avskaffa åldersavskrivningen av studielån. Detta väntas medföra en finansiell besparing om 420 miljoner kronor 2019, 440 miljoner kronor 2020 samt 450 miljoner kronor 2021 (motion 2018/19:2610 s. 42).

Kristdemokraterna

I kommittémotion 2018/19:2886 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 1 föreslås jämfört med regeringens förslag en minskning på anslaget 1:2 *Studiemedel* med 2 608 000 000 kronor samt en minskning på anslaget 1:7 *Studiestartsstöd* med 909 000 000, vilket motsvarar regeringens hela föreslagna belopp. Motionärerna föreslår att anslaget 1:3 *Avsättning för kreditförluster* ökas med 100 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

I yrkande 3 anser motionärerna att det är rimligt att höja den nedre gränsen för att få studielån med tre år, till 50 års ålder. Motionärerna föreslår för ändamålet att anslaget 1:2 tillförs 400 miljoner kronor 2019 och beräknar att det tillförs 400 miljoner kronor 2020 respektive 2021. På grund av budgettekniska principer påverkar även förändringar som bl.a. avser en skatt på förbränning av avfall nivån på anslaget 1:2. Motionärerna föreslår en minskning av anslaget med totalt ca 2,60 miljarder kronor 2019 och beräknar att det minskar med totalt ca 2,39 miljarder 2020 och ca 2,38 miljarder kronor 2021.

Motionärerna föreslår en ökning av anslaget 1:3 med 100 miljoner kronor 2019 och beräknar en ökning med 100 miljoner kronor 2020 respektive 2021 för att kunna höja lånedelen i studiemedlen med 300 kronor per månad.

När det gäller anslaget 1:7 är det enligt motionärerna tveksamt om studiestartsstödet kan främja en högre studiemotivation. Motionärerna framhåller att Kristdemokraterna inte anser att regeringens omfördelning av medel från utgiftsområde 14 till utgiftsområde 15 ska genomföras utan föreslår i stället att anslaget ska minskas med 909 miljoner kronor 2019 och beräknar att det ska minska med 909 miljoner kronor 2020 respektive 2021.

Liberalerna

I kommittémotion 2018/19:2960 av Roger Haddad m.fl. (L) föreslås minskningar på anslagen 1:3 *Avsättning för kreditförluster* med 400 000 000 kronor, 1:7 *Studiestartsstöd* med 592 000 000 kronor och 1:8 *Centrala studiestödsnämnden* med 34 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag.

Motionärerna föreslår även i förhållande till regeringens förslag en ökning på anslaget 1:1 *Studiehjälp* med 250 000 000 kronor.

Motionärerna föreslår en höjning av anslaget 1:1 med 250 miljoner kronor eftersom Liberalerna inom utgiftsområde 10 anser att unga som på grund av funktionsnedsättning behöver förlängd skolgång i likhet med andra studerande ska ha möjlighet till studiemedel. Det bör därför enligt motionärerna bli möjligt att kombinera studiemedel på deltid med aktivitetsersättning på deltid.

Minskningen av anslaget 1:3 avser enligt motionärerna ett förslag från Liberalerna om att fr.o.m. den 1 januari 2019 avskaffa åldersavskrivningen av studielån för den som fyllt 68 år.

När det gäller studiestartsstödet framhåller motionärerna att stödet endast nyttjas till en mindre del och att Liberalernas bedömning är att nyttjandnivån kommer att vara samma 2019. Detta innebär enligt motionärerna en kostnadsbesparing på 592 miljoner kronor på anslaget 1:8.

Motionärerna framhåller att Liberalerna vill avveckla det körkortslån som infördes under den föregående mandatperioden och som administreras av Centrala studiestödsnämnden (CSN). Detta innebär en kostnadsbesparing på anslaget 1:8 på 32 miljoner kronor. Motionärerna föreslår att pris- och löneuppräknigen justeras ned med 20 procent årligen, vilket också påverkar anslaget 1:8.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att särskilda principer har tillämpats vid utformningen av budgetpropositionen för 2019 med anledning av att den har beslutats av en övergångsregering (se avsnittet Anslag inom utgiftsområde 15 ovan för en närmare beskrivning av principerna). Regeringen anför att de särskilda principerna innebär att 2018 års nivå ska gälla även för förslagen för 2019 med vissa justeringar. De justeringar som är aktuella redovisas under berörda anslag i återgivandet av propositionen ovan.

De motioner från Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna som har väckts med anledning av regeringens förslag om studiestödet återges ovan. Motionerna innehåller förslag om ökning och minskningar av anslagsnivåerna i förhållande till regeringens förslag på olika anslag samt vissa anknytande förslag.

Utskottet har i avsnittet Anslag inom utgiftsområde 15 ovan delvis ställt sig bakom motionsförslagen från Moderaterna och Kristdemokraterna och tillstyrkt regeringens förslag i de delar som inte mött invändningar i de motioner som delvis tillstyrks av utskottet. Övriga motionsförslag avstyrks. Ändringarna jämfört med regeringens förslag framgår av betänkandets bilaga 4. Utskottet redovisar nedan det närmare innehållet i dessa ändringar och anslagsvillkor samt skälen för sitt ställningstagande.

Anslaget 1:2 Studiemedel

Anslaget 1:2 *Studiemedel* ökar med 109 900 000 kronor 2019.

Anslaget ökar med 97 miljoner kronor 2019 och beräknas öka med 143 miljoner kronor 2020 och 162 miljoner kronor 2021 för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda budgetprinciper som gällt för utformningen av budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor avsnitt 8.4 tabell 8.16 s. 125–127) i fråga om regionalt yrkesinriktad vuxenutbildning.

Anslaget ökar med 159 miljoner kronor 2019 och beräknas öka med 347 miljoner kronor 2020 och 480 miljoner kronor 2021 för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda budgetprinciper som gällt för utformningen av budgetpropositionen för 2019 i fråga om yrkeshögskoleutbildningar.

Anslaget ökar med 29 miljoner kronor 2019 och beräknas öka med 59 miljoner kronor 2020 och 59 miljoner kronor 2021 för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda budgetprinciper som gällt för utformningen av budgetpropositionen för 2019 i fråga om studiemedel för fler platser på lärar- och förskolläroinriktad utbildning.

Anslaget ökar med 88 miljoner kronor 2019 och beräknas öka med 155 miljoner kronor 2020 och 169 miljoner kronor 2021 för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda budgetprinciper som gällt för utformningen av budgetpropositionen för 2019 i fråga om utbyggnad av platser på högskolan.

Anslaget minskar med 263 miljoner kronor 2019 och beräknas minska med 288 miljoner kronor 2020 och 313 miljoner kronor 2021 som en följd av ett avskaffande av regeringens utbildningskontrakt.

Anslaget 1:3 Avsättning för kreditförluster

Anslaget 1:3 *Avsättning för kreditförluster* ökar med 49 800 000 kronor 2019.

Anslaget ökar med 21 miljoner kronor 2019 och beräknas öka med 43 miljoner kronor 2020 och 58 miljoner kronor 2021 för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda budgetprinciper som gällt för utformningen av budgetpropositionen för 2019 i fråga om studiemedel för fler utbildningsplatser.

Anslaget ökar med 13 miljoner kronor 2019 och beräknas öka med 16 miljoner kronor 2020 och 17 miljoner kronor 2021 för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda budgetprinciper som gällt för utformningen av budgetpropositionen för 2019 i fråga om regionalt yrkesinriktad vuxenutbildning.

Anslaget ökar med 16 miljoner kronor 2019 och beräknas öka med 34 miljoner kronor 2020 och 48 miljoner kronor 2021 för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda budgetprinciper som gällt för utformningen av budgetpropositionen för 2019 i fråga om fler platser inom yrkeshögskolan.

Anslaget 1:4 Statens utgifter för studiemedelsröntor

Anslaget 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsröntor* ökar med 3 500 000 kronor 2019.

Anslaget ökar med 3 miljoner kronor 2019 och beräknas öka med 12 miljoner kronor 2020 och 15 miljoner kronor 2021 för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda budgetprinciper som gällt för utformningen av budgetpropositionen för 2019 i fråga om yrkesinriktad vuxenutbildning.

Anslaget beräknas öka med 2 miljoner kronor 2020 och 6 miljoner kronor 2021 för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda budgetprinciper som gällt för utformningen av budgetpropositionen för 2019 i fråga om yrkeshögskoleutbildningar.

Anslaget ökar med 1 miljon kronor 2019 och beräknas öka med 2 miljoner kronor 2020 och 4 miljoner kronor 2021 för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda budgetprinciper som gällt för utformningen av budgetpropositionen för 2019 i fråga om studiemedel för fler utbildningsplatser på högskolan.

Anslaget 1:7 Studiestartsstöd

Anslaget 1:7 *Studiestartsstöd* minskar med 469 000 000 kronor 2019, 909 000 000 kronor 2020 och 909 000 000 kronor 2021 som en följd av en finansiering av andra prioriterade satsningar, bl.a. arbetsmarknadsåtgärder inom utgiftsområde 14 för människor som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Anslaget 1:8 Centrala studiestödsnämnden

Anslaget 1:8 *Centrala studiestödsnämnden* ökar med 14 000 000 kronor för att kompensera för effekter på förvaltningsanslaget till Centrala studiestödsnämnden som uppkommer till följd av att studiestartsstödet bedöms bli avvecklat 2020.

Sammanfattning

Utskottet har här redovisat sina närmare skäl för att delvis tillstyrka motionerna 2018/19:2886 (KD) yrkande 1 och 2018/19:2933 (M) yrkandena 1–3 och 5 och regeringens förslag om anslag, tillstyrka bemyndiganden samt avstyrka motionerna 2018/19:2374 (SD), 2018/19:2636 (C), 2018/19:2886 (KD) yrkande 3, 2018/19:2933 (M) yrkandena 4 och 7 och 2018/19:2960 (L). Se avsnittet Anslag inom utgiftsområde 15 s. 7 f.

Särskilda yttranden

1. Anslag inom utgiftsområde 15 (S, V, MP)

Matilda Ernkrans (S), Daniel Riazat (V), Gunilla Svantorp (S), Tomas Kronståhl (S), Annika Hirvonen Falk (MP), Linus Sköld (S) och Marie Axelsson (S) anför:

Den budgetproposition som lämnades till riksdagen den 15 november 2018 var beslutad av en övergångsregering. Särskilda principer tillämpades därför vid utformningen av propositionen, där utgångspunkten var den av riksdagen beslutade budgeten för 2018. Efter att riksdagen den 12 december 2018 i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom andra utgiftsramar och beräkningar av inkomsterna än de som övergångsregeringen föreslagit, och som vi anser måste betraktas som en helhet, avstår vi från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 16.

Efter valet hösten 2018 röstade fler än hälften av den nyvalda riksdagens ledamöter nej på frågan om statsministern hade tillräckligt stöd i riksdagen, detta trots att de rödgröna partierna utgör det största blocket med 144 mandat mot de borgerliga partiernas 143 mandat. Med anledning av detta entledigades samtliga statsråd och Sverige styrs av en övergångsregering. Eftersom någon ny regering ännu inte har tillträtt uppehåller de entledigade statsråden sina befattningar som en övergångsregering, i enlighet med regeringsformens bestämmelser.

Detta är första gången som en övergångsregering lämnar en budgetproposition till riksdagen. I regeringsformen, riksdagsordningen och budgetlagen finns bestämmelser om budgetpropositionen och dess innehåll. Någon särskild reglering av hur en budgetproposition som lämnas av en övergångsregering ska utformas finns inte.

I en promemoria från Statsrådsberedningen har vissa riktlinjer utfärdats för det praktiska arbetet i Regeringskansliet under en övergångsregeringsperiod. Konstitutionsutskottet har vid granskningar av en övergångsregerings befogenheter hänvisat till dessa riktlinjer. Enligt riktlinjerna bör en övergångsregering endast avgöra löpande eller brådskande ärenden. Vidare anges att en övergångsregering inte bör lägga fram propositioner som är politiskt kontroversiella eller som har en tydlig partipolitisk inriktning.

När det särskilt gäller en budgetproposition som lämnas av en övergångsregering anges att den inte bör innehålla förslag som har en tydlig partipolitisk inriktning. Av regeringsformen följer vidare att den senaste beslutade budgeten ska fortsätta att gälla för det fall riksdagen inte beslutat om en ny budget. Vid framtagandet av denna proposition har regeringen därför bedömt att budgeten för 2019 bör utformas med utgångspunkt i budgeten för 2018, i väntan på att en ny regering tillträder och kan lämna de förslag till ändringar som följer av dess politiska inriktning. Med beaktande av detta har särskilda

principer tagits fram för utformningen av denna proposition. Principerna har tagits fram efter kontakter med företrädare för regeringspartierna och Vänsterpartiet samt Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna.

En övergångsbudget är ingen permanent lösning. Den tar sig inte an de stora samhällsproblemen med nya reformer. Det är den heller inte avsedd att göra. Den finns för att viktiga samhällsfunktioner, välfärden och myndigheter ska fungera ungefär som tidigare. Den behövs för att skapa stabilitet och är just en övergångsbudget i väntan på att en regering ska tillträda och presentera sin ekonomiska politik. Det är när en sådan proposition läggs fram av en nyttillträdd regering som det är rimligt att motionera som oppositionsparti.

Vi anser att regeringen har redogjort för principerna, som tagits fram efter den process som varit, på ett klargörande sätt och tillämpat dem lojalt i arbetet med att ta fram budgetpropositionen för 2019. Men det ska inte tolkas som att övergångsregeringens budgetproposition ger uttryck för våra partiers politiska prioriteringar. Frågan har därför väckts om vi i likhet med oppositionspartierna borde lägga fram budgetmotioner under den allmänna motionstiden. Vi har dock valt att avstå den möjligheten och redogör nedan för våra skäl till det beslutet.

I och med beredningen av övergångsregeringens förslag till statens budget har vi nu nått långt bortom den terräng där befintlig konstitutionell praxis kan ge vägledning. Hur riksdagens partier och ledamöter väljer att agera har inte bara konsekvenser för den ekonomiska politiken 2019 utan lägger också grund för konstitutionell praxis för liknande situationer i framtiden. Våra partier har alla gett uttryck för att riksdagsarbetet i ett läge där landet leds av en övergångsregering måste koncentreras mot att få på plats en handlingskraftig regering som åtminstone kan tolereras av en majoritet av ledamöterna.

Vi förväntade oss en ordnad och ansvarsfull process med övergångsbudgeten och anser alltså att den bör passera genom riksdagen som det var tänkt när lagstiftningen antogs och som de principer den är byggd på avser att säkerställa.

Mot detta har framförts att tillämpningen av principerna för en övergångsbudget får negativa konsekvenser för samhällsviktiga funktioner som riksdagen inte bara kan utan också bör korrigera. Det döljer det faktum att förhållandet mellan riksdag och regering är en delikat kombination av konstitutionella regler och upparbetad praxis. Det är fullt rimligt att vilja ändra på den relationen, men det är knappast vad något parti har gett uttryck för vare sig nu eller i andra sammanhang. Det är inte rimligt att en övergångsregering, som inte kan avgå om den inte får igenom sin budget, ska uppdras att verkställa andra partiers ekonomiska politik.

En nyttillträdd regering kommer att behöva lägga fram en extra ändringsbudget med nödvändiga korrigeringar snarast och det gäller oavsett vilket beslut riksdagen fattar i detta ärende. Det kan dessutom inte uteslutas att försök till sådana korrigeringar i riksdagsbehandlingen riskerar att förvärra problemen genom att skapa ryckighet och oklarhet i myndighetsstyrningen.

I debatten har det också påpekats att det inte är möjligt att i en extra ändringsbudget föreslå skattesänkningar. Detta stämmer när det gäller inkomstskatter, även om det inte är någon hemlighet att vi anser att investeringar i välfärd, klimat, rättsväsende och försvar måste gå före stora skattesänkningar. För oss är ökad jämlikhet centralt. Vi kan inte heller se att någon av de skattesänkningar som riksdagen nu beslutat om i första steget av budgetprocessen skulle vara så viktig att den trumfar behovet av att skapa en för landet långsiktigt hållbar konstitutionell praxis – snarare tvärtom.

Vi anser därför att lämpligaste praxis i lägen som detta är att riksdagspartierna bör ägna sig åt att bidra till att en regering kan tillträda och snarast lägga fram en extra ändringsbudget på riksdagens bord. I enlighet därmed anser vi att det förslag som övergångsregeringen lägger fram också borde bli riksdagens beslut.

När en ny regering kommit på plats får partierna i riksdagen lägga fram sin egen ekonomiska politik: antingen som regeringsbildare, som förhandlingspart eller som opposition.

Riksdagen har genom sitt beslut den 12 december 2018 i det första steget av budgetprocessen gett budgetpolitiken en annan inriktning än den vi vill ha, genom att bifalla Moderaternas och Kristdemokraternas förslag. De utgiftsramar som beslutats och som nu gäller i det andra steget i budgetprocessen är andra än de vi förespråkade. Därför väljer vi att avstå från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 15.

Avslutningsvis vill vi markera mot Moderaternas och Kristdemokraternas förslag som gör det markant svårare för människor, som står långt ifrån arbetsmarknaden, att möjliggöra studier som steg på vägen till arbete.

2. Anslag inom utgiftsområde 15 (SD)

Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD) och Michael Rubbestad (SD) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 12 december 2018 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 15 Studiestöd inte får överstiga 24 731 156 kronor 2019 (bet. 2018/19:FiU1). Sverigedemokraternas förslag till anslag inom utgiftsområdet understiger den nivån, men mot bakgrund av vårt ställningstagande i kammaren väljer vi att avstå från ställningstagande i utskottet och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Sverigedemokraternas politik inom utgiftsområde 15 Studiestöd.

Sverigedemokraternas samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2018/19:1913. I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 15. Förslaget om anslag inom utgiftsområde 15 läggs fram i motion 2018/19:2374. Sverigedemokraternas budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 15 innebär följande.

Sverige har ett av världens mest generösa och väl utvecklade studiestöds-system som möjliggör studier för unga människor från alla samhällsklasser.

Sverigedemokraterna vill bevara detta generösa system då vi anser att samhället på sikt tjänar på en välutbildad befolkning. Det är också rättvist med ett studiestödssystem där alla unga människor får möjlighet att studera och utveckla sina kunskaper och förmågor. I vissa avseenden vill Sverigedemokraterna göra systemet ännu mer generöst, men i andra avseenden anser vi att det har blivit väl generöst och orättvist.

Vi önskar en minskning av studiemedlen som motsvarar den neddragning som Sverigedemokraterna gör inom utgiftsområde 17 och som avser den tidigare regeringens satsning 2017 på att motivera personer att söka utbildningsplatser på folkhögskolan. Vi drar också ned på den tidigare regeringens satsning på stödet till introduktionsprogram eftersom den var riktad till en specifik grupp mottagare, vilket vi inte anser blir rättvist i förhållande till andra studerande. Vi minskar därför anslaget 1:2 *Studiemedel* med 291 000 000 kronor.

Vi anser att studiestartsstödet, som vi uppfattar är avsett för nyanlända, skapar orättvisa villkor som innebär att andra än nyanlända är hänvisade till att ta studielån för att finansiera sina studier. Studiestartsstödet innebär att den nyanlände slipper ta studielån under en period, vilket enligt vår mening innebär en ojämlig snedvridning i studiefinansieringen. Förlängd möjlighet att ta studielån för den avsedda målgruppen är ett bättre alternativ. Vi minskar därför anslaget 1:7 *Studiestartsstöd* med 909 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Vi vill ge ekonomiska incitament till såväl studenter som lärosäten som fokuserar på arbetsmarknadens nuvarande och framtida behov. För den individuella studenten vill Sverigedemokraterna införa en s.k. utbildningspott som ska öronmärka en höjd bidragsdel till de studenter som väljer att läsa en utbildning till de yrken där det finns och kommer att finnas ett påvisbart kompetensunderskott. Det innebär att de som väljer att studera till vissa utbildningar kommer att medges en höjd bidragsdel inom studiemedlet med 1 000 kronor per månad. Vårt förslag avser ett visst antal studieplatser. Regeringen ska besluta hur dessa medel fördelas efter samråd med relevanta parter. Detta ekonomiska incitamentssystem avser i första hand eftergymnasiala utbildningar där yrkeshögskolan ska ingå. I framtiden kan även praktiska gymnasieutbildningar där det råder stor brist på arbetskraft komma i fråga. Utgångspunkten i vårt förslag är att ingen student – oavsett studieinriktning – ska få det sämre ställt jämfört med i dag.

Sverige ska vara ett land där människor kan bo, verka och ha sina barn i skolan även utanför de större orterna. Det råder en lärarbrist i glesbygden, vilket behöver åtgärdas. Ett sätt att komma till rätta med detta är att det blir attraktivt att arbeta i glesbygden. Därför anser vi att examinerade lärare som anställs i de områden som EU klassificerar som glesbygd ska få möjlighet att skriva av sina studieskulder med 15 procent.

3. Anslag inom utgiftsområde 15 (C)

Ulrika Heie (C) anför:

Till dess att en ny regering tillträtt styrs Sverige av en övergångsregering. Övergångsregeringen har nu presenterat en övergångsbudget. Denna har tagits fram utifrån ett antal principer, som har stämts av med partierna i Alliansen. Centerpartiets bedömning är att budgetpropositionen i stort avspeglar dessa principer och att övergångsregeringen alltså har agerat på ett sätt som är förenligt med dess begränsade mandat.

Det betyder inte att budgeten innehåller de reformer som Sverige behöver framåt. Tvärtom är budgeten en prolongering av tidigare regeringars beslut. Det stora reformbehovet kvarstår.

Centerpartiet hade inte motsatt sig att budgeten, i brett samförstånd, också hade innehållit relativt okontroversiella reformer på områden där behovet av långsiktiga planeringsföretsättningar är stort. Specifikt råder det relativt bred enighet om att Försvarsmakten, Polismyndigheten samt kommunerna behöver resurstillskott. Det råder också relativt bred enighet om att Sveriges bönder behöver stöd efter sommarens svåra torka. Det är också åtgärder som hade underlättat långsiktig planering och därmed effektivitet. I Centerpartiets rammotion föreslås därför förstärkningar på dessa områden.

De flesta övriga reformer som Sverige behöver kan beslutas relativt snabbt i en ändringsbudget, när en ny regering har tillträtt. Detta gäller dock inte förändringar av inkomstskatterna som måste beslutas före årsskiftet. Centerpartiet föreslår därför också sänkta inkomstskatter i rammotionen.

Därtill finns ett antal stora och akuta utmaningar som Sverige står inför. Att förbättra integrationen, påskynda den gröna omställningen och värna tryggheten är exempel på sådana. I Centerpartiets budgetmotion föreslås också ett antal första steg för att komma tillrätta med dessa problem. Förslagen är just första steg. De är snabbt genomförbara och strukturellt riktiga. De behöver dock kompletteras med fler förslag, i enlighet med vad som beskrivs i resten av motionen. De siffersatta förslag som återfinns i Centerpartiets ram- och utgiftsområdesmotioner ger alltså inte en heltäckande bild av Centerpartiets politik. De är i stället viktiga första steg på vägen mot en mer dynamisk, grön och inkluderande ekonomi.

Ska vi kunna genomföra de stora reformer som Sverige behöver krävs en handlingskraftig regering. Att få till stånd en sådan regering, och genomföra de reformer som Sverige behöver, är Centerpartiets fokus framåt.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den jag önskar avstår jag från att delta i beslutet och från att redovisa något formellt motförslag när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 15. Centerpartiets budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat.

Centerpartiets samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2018/19:2610. I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 15. Förslaget om anslag inom utgiftsområde 15 läggs fram i motion 2018/19:2636. Centerpartiets budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 15 innebär följande.

Att tillhandahålla en högkvalitativ och tillgänglig utbildning är ett av politikens viktigaste uppdrag. För den enskilde innebär tillgången till utbildning en möjlighet till bildning och personlig utveckling. För samhället innebär en tillgänglig utbildning att arbetskraftens produktivitet kan säkras. Därtill är utbildning en viktig och effektiv omfördelningsmekanism. Genom att göra utbildning tillgänglig jämnas livschanser ut, och behovet av hög beskattning och av snedvridande transfereringssystem minskar. En utbildning som görs tillgänglig baserat på lämplighet och meriter säkerställer också att utbildningen nyttjas effektivt och motverkar social snedrekrytering.

Studiestödet fyller här en viktig funktion. Genom att överbrygga kapitalmarknadsimperfectioner görs utbildning tillgänglig för människor som i brist på studiestödet inte hade haft möjlighet att studera, trots att det hade varit en lönsam investering såväl för den enskilde som för samhället.

För att öka genomströmningen och få fler i arbete vill Centerpartiet ha ett mer flexibelt studiemedelsystem, som premierar studenter som avslutar sina studier före utsatt tid men som också är anpassat för studenter med lägre studietakt, exempelvis de som har gått gymnasiesärskola eller är deltidssjukskrivna. Det ger fler möjlighet till en utbildning som leder till jobb.

I dag är möjligheten att få studiestöd begränsad till att omfatta maximalt sex år, och redan vid 47 års ålder minskar det antal veckor en person kan få studielån för. Efter 56 års ålder är det inte möjligt att få studiestöd. Det begränsar människors möjlighet att ställa om mitt i eller senare i karriären och att komplettera sin utbildning. Vill man ställa om, men redan har fått studiemedel maximalt antal år, finns det dessutom en broms i systemet som gör att man inte får utbilda sig vidare. Det är inte meningen att personer ska överutbilda sig och ackumulera studieskulder som är omöjliga att återbetala, men det måste finnas möjlighet för fler att gå yrkesinriktade och kortare utbildningar med hjälp av studiestöd. I dag kan man enbart bli beviljad ett års extra studiemedel när man nått taket på sex år, vilket inte är tillräckligt för att skaffa sig en yrkesutbildning på två år eller fullfölja ett masterprogram.

Jag ser därför behov av att ta bort utfasningen av studielånet som i dag börjar vid 47 års ålder, möjliggöra studiestöd efter 56 års ålder genom att tillåta studielån men inte bidrag i högre åldrar samt utöka möjligheten till längre studielån så att man kan skaffa sig en tvåårig yrkesutbildning eller genomgå ett masterprogram.

Normalt skrivs studielån i dag av mellan 65–68 års ålder, beroende på typ av studieskuld. Studielån som inte har återbetalats vid utgången av det år då låntagaren fyller 67 år ska skrivas av. Jag vill avskaffa denna avskrivning helt.

4. Anslag inom utgiftsområde 15 (L)

Roger Haddad (L) och Juno Blom (L) anför:

Sverige behöver mer liberal politik. Liberalernas budgetmotion för 2019 innehåller reformer för sänkta skatter på jobb och företagande, mer kunskap i skolan, starkare försvar, ökad trygghet och en återuppbyggnad av den personliga assistansen. Liberalernas budget pekar ut riktningen för de liberala reformer som nu behövs.

Sverige är i stort behov av liberala reformer för att möta framtidens utmaningar. Den rödgröna regeringen har avstått från att genomföra nödvändiga strukturreformer på en rad viktiga politiska områden. Liberalernas budgetmotion för 2019 innehåller en rad liberala reformer som Sverige nu behöver.

Var sjätte elev lämnar i dag grundskolan utan gymnasiebehörighet. Var tredje elev klarar inte gymnasiet. Lärarbristen är stor och våra klassrum präglas av stök och oordning. Detta innebär att elever slås ut i stället för att ges möjlighet att förverkliga sina drömmar. Trots skolans stora utmaningar har inga större kunskapsreformer genomförts under förra mandatperioden.

Liberalernas kunskapsreformer under alliansregeringen bröt ett 25 år långt kunskapsfall. Nu vill vi fortsätta med kunskapsreformer för skolan genom att förstärka skolan, fortsätta stärka läraryrket, skapa mer ordning och reda samt införa betyg från årskurs 4.

För att finansiera en skolpolitik med fokus på kunskap, sänkta skatter och ett stärkt försvar föreslår Liberalerna en grön skatteväxling där skatter höjs på det som är skadligt för miljön. Andra finansieringsförslag från Liberalerna är effektiviseringar inom arbetsmarknadspolitiken, avvecklade byggsubventioner och stopp för utbyggda transfereringar.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en annan inriktning än den vi önskar avstår vi från att delta i beslutet och från att redovisa något formellt motförslag när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 15. Liberalernas budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat.

Liberalernas samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2018/19:2988. I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 15. Förslaget om anslag inom utgiftsområde 15 läggs fram i motion 2018/19:2960. Liberalernas budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 15 innebär följande.

Utbildning och högre studier ger möjlighet att lära sig mer om omvärlden och få nya perspektiv. Det ger unga människor en möjlighet att tillsammans lära sig analysera omvärlden och ifrågasätta det som ofta tagits för givet. Högre utbildning för Sverige framåt. Det handlar inte bara om att rusta unga personer för arbetsmarknaden, det handlar även om att öka kunskapen och bildningen i Sverige.

Studiestödssystemet i Sverige är ett av världens mest generösa och ger alla människor goda möjligheter att studera vidare eller återuppta tidigare studier. Studiestödssystemet är viktigt för att alla ska kunna gå vidare till högre studier och förverkliga sina drömmar.

Vi vill att unga som på grund av funktionsnedsättning behöver förlängd skolgång i likhet med andra studerande ska ha möjlighet att få studiestöd. Det bör därför bli möjligt att kombinera studiemedel på deltid med aktivitetsersättning på deltid.

Vi föreslår att studielån som tas fr.o.m. den 1 januari 2019 inte ska kunna skrivas av vid 68 års ålder. Inga andra lån skrivs av vid en viss ålder, och vi anser därför att det är rimligt att åldersavskrivning inte omfattar nya lån.

Riksdagen inrättade under 2018 ett studiestartsstöd som är ämnat för arbetslösa fr.o.m. det kalenderår de fyller 25 år och som har en kort tidigare utbildning och ett stort behov av utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Stödet administreras av Centrala studiestödsnämnden (CSN) men är inte ett traditionellt studiemedel. Enligt en utgiftsprognos som har redovisats av CSN nyttjas endast en mindre del av stödet. Vår bedömning är att nyttjandegraden kommer att ligga på samma nivå under 2019.

Under den föregående mandatperioden infördes ett körkortslån som administreras av CSN. Lånet ska användas för att bekosta körkortsutbildning. Vi vill avveckla lånet.

Det behövs en ökad tillgång på speciallärare och ämneslärare inom vissa ämnen i skolan. Som ett sätt att stärka läraryrkets status och minska lärarbristen föreslår vi att en premie ska införas från 2020 för den som fullgör speciallärarexamen liksom ämneslärarexamen inom matematik, biologi, kemi, fysik eller teknik.

Vi har länge drivit frågan om tydliga regler för studiemedel för utlandsstudier, då det upptäckts kvalitetsbrister i vissa utbildningar. CSN har utrett hur bestämmelserna ska tillämpas för att säkerställa att studiemedel endast betalas ut för utbildningar utomlands som håller tillräcklig kvalitet. Översynen har lett till att reglerna skärptes den 1 juli 2018.

Vår bedömning är att studiemedelssystemet i många delar är väl avpassat. Ytterligare reformer kan dock bli aktuella på sikt. Vi vill bl.a. fortsätta arbetet för bättre matchning och kompetensutveckling på den svenska arbetsmarknaden. I det perspektivet bör det vara aktuellt att pröva om individuella kompetenskonton kan införas vid vidareutbildning och omskolning. För att fortsätta stimulera framväxten av ett längre arbetsliv bör det även vara aktuellt att i fortsättningen se över åldersgränserna i studiemedelssystemet. Vi vill även öka genomströmningen i högskolan genom att öka drivkrafterna för studenterna, t.ex. genom att utöka sommarkurserna och inom ramen för studiestödsområdet klara av sin examen på utsatt tid.

Vi föreslår att pris- och löneuppräknings justeras ned med 20 procent årligen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2018/19:1 Budgetpropositionen för 2019 utgiftsområde 15:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 228 700 000 000 kronor (avsnitt 2.6.9).
2. Riksdagen anvisar ramanslagen för budgetåret 2019 under utgiftsområde 15 Studiestöd enligt tabell 1.1.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst det belopp och inom den tidsperiod som anges i tabell 1.2.

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:2374 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 15 Studiestöd enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2018/19:2636 av Fredrik Christensson m.fl. (C):

Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 15 Studiestöd enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2018/19:2886 av Jimmy Loord m.fl. (KD):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 15 Studiestöd enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka möjligheterna för äldre att studera med CSN-lån och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2933 av Erik Bengtzboe m.fl. (M):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 15 Studiestöd enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat anslag för studiemedel och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat anslag för avsättning för kreditförluster och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om minskat anslag för statens utgifter för studiemedelsräntor och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om minskat anslag för studiestartsstöd och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram nödvändig lagstiftning för att införa betald polisutbildning under 2019 och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2960 av Roger Haddad m.fl. (L):

Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 15 Studiestöd enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2019 inom utgiftsområde 15 Studiestöd

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen					
		M	SD	C	KD	L	
1:1 Studiehjälp	4 267 138					+250 000	
1:2 Studiemedel	16 867 156	+34 900	-291 000		-2 608 000		
1:3 Avsättning för kreditförluster	1 844 552	+49 800		-420 000	+100 000	-400 000	
1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor	148 949	-3 500					
1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	62 150						
1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	29 000						
1:7 Studiestartsstöd	909 000	-455 000	-909 000		-909 000	-592 000	
1:8 Centrala studiestödsnämnden	880 340					-34 000	
1:9 Överklagandenämnden för studiestöd	14 671						
<i>Nya anslag</i>							
99:1 Betald polisutbildning		+20 000					
99:2 Utbildningspott Kompetensunderskott (1 000 kr)			+100 000				
99:3 Studieskuldssavdrag lärare i glesbygd			+220 000				
Summa för utgiftsområdet	25 022 956	-353 800	-880 000	-420 000	-3 417 000	-776 000	

BILAGA 3

Regeringens och motionärernas förslag till beställningsbemyndiganden

Beställningsbemyndiganden för 2019 inom utgiftsområde 15 Studiestöd

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Tidsperiod	Avvikelse från regeringen					
			M	SD	C	L	KD	
1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	4 000	2020						
Summa beställningsbemyndiganden	4 000		±0	±0	±0	±0	±0	±0

BILAGA 4

Utskottets anslagsförslag

Anslag för 2019 inom utgiftsområde 15 Studiestöd

Tusental kronor

Anslag	Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag
1:1 Studiehjälp	±0	4 267 138
1:2 Studiemedel	+109 900	16 977 056
1:3 Avsättning för kreditförluster	+49 800	1 894 352
1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor	+3 500	152 449
1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	±0	62 150
1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	±0	29 000
1:7 Studiestartsstöd	-469 000	440 000
1:8 Centrala studiestödsnämnden	+14 000	894 340
1:9 Överklagandenämnden för studiestöd	±0	14 671
Summa för utgiftsområdet	-291 800	24 731 156